БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
НАЦИОНАЛЕН АРХЕОЛОГИЧЕСКИ
ИНСТИТУТ С МУЗЕЙ

НУМИЗМАТИКА, СФРАГИСТИКА и ЕПИГРАФИКА

21

СОФИЯ
2025

1892 - 1921 - 1948
БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
НАЦИОНАЛЕН АРХЕОЛОГИЧЕСКИ ИНСТИТУТ С МУЗЕЙ
BULGARIAN ACADEMY OF SCIENCES
NATIONAL ARCHAEOLOGICAL INSTITUTE WITH MUSEUM

НУМИЗМАТИКА, СФРАГИСТИКА И ЕПИГРАФИКА

Главен редактор: Сергей Торбатов (България)
Секретар: Калина Йорданова (България)

Редакционна колегия: проф. д-р Диляна Ботева-Боянова (България), доц. д-р Юлия Цветкова (България), проф. д-р Женя Жекова (България), доц. д-р Методи Манов – НАИМ– БАН (България), доц. д-р Красимир Кръстев (България), гл. ас. д-р Игор Лазаренко (България), гл. ас. д-р Светослав Йорданов (България), гл. ас. д-р Стоян Михайлов (България), д-р Пантелис Харалампакис (България), гл. ас. д-р Георги Сенгалевич (България)

Редакционен съвет: Вернер Зайбт (Австрия), Жан-Клод Шейне (Франция), Мирена Славова (България), Димитър Драганов (България), Елена Столярик (САЩ), Христос Ставракос (Гърция), Владимир Пенчев (България), Емануел Петак (Румъния), Елена Степанова (Русия), Катерина Венедикова (България)

Представените за публикуване ръкописи се оценяват от рецензенти (peer review).
Авторите носят пълна отговорност за съдържанието на статиите, както и за неточностите и грешките в тях

Коректура на български език: Лилия Божилова
Езикова редакция на английски език: Методи Манов
Предпечат: Росица Кънева

NUMISMATICS, SIGILLOGRAPHY AND EPIGRAPHY

Editor-in-Chief: Sergey Torbatov (Bulgaria)

Secretary: Kalina Yordanova (Bulgaria)

Editorial Board: Dilyana Boteva-Boyanova (Bulgaria), Julia Tzvetkova (Bulgaria), Zhenya Zhekova (Bulgaria), Igor Lazarenko (Bulgaria), Krasimir Krastev (Bulgaria), Metodi Manov(Bulgaria), Svetoslav Yordanov (Bulgaria), Stoyan Mihaylov (Bulgaria), Pantelis Charalampakis (Bulgaria), Georgi Sengalevich (Bulgaria)

Editorial Advisory Board: Werner Seibt (Austria); Jean-Claude Cheynet (France), Mirena Slavova (Bulgaria), Dimitar Draganov (Bulgaria) , Elena Stolyarik (USA), Christos Stavrakos (Greece), Vladimir Penchev (Bulgaria), Emanuel Petac (Romania), Elena Stepanova (Russia), Katerina Venedikova (Bulgaria)

The manuscripts presented for publication are evaluated by peer review.
The content of each article is the *sole responsibility of the authors involved*, as well as any inaccuracies and mistakes

Bulgarian language proofreader: Lilia Bozhilova
English language proofreader: Metodi Manov
Layout: Rositsa Kaneva

© НАИМ – БАН, издател

Адрес на редакцията: Национален археологически институт с музей
ул. „Съборна“ № 2, София 1000; главен редактор: numsfr_epig@abv.bg
Contact/Address: National Archaeological Institute with Museum
2 Saborna Str., BG – 1000 Sofia; Editor-in-Chief: numsfr_epig@abv.bg

Печатница: BULGED

ISSN 1312-5532 (print)
ISSN 2603-3275 (online)

BULGARIAN ACADEMY OF SCIENCES
NATIONAL INSTITUTE
OF ARCHAEOLOGY WITH MUSEUM

NUMISMATICS, SIGILLOGRAPHY and EPIGRAPHY

21

SOFIA
2025

НУМИЗМАТИКА, СФРАГИСТИКА И ЕПИГРАФИКА е онлайн и печатно ежегодно издание от Националния археологически институт с музей – Българска академия на науките (НАИМ) със свободен онлайн достъп. **Всяка статия бива преглеждана през двама анонимни рецензенти.** Всеки от томовете е посветен на научни статии и приноси за монети, монетни съкровища, печати, монетовидни и епиграфски артефакти от различни музейни фондове, от обществени и частни колекции в България и чужбина, както и от археологически разкопки. На страниците на списанието могат да се намерят и тематични, аналитични и дискусионни трудове в областта на нумизматиката, сфрагистиката и епиграфиката от различни исторически периоди, както и мястото им в областта на археологията и писмените извори.Високият редакционен контрол при подбора и подготовката на публикациите е гарантиран от нашата редакционна процедура – статиите се рецензират от специалисти, добре запознати с обсъжданите теми.

УКАЗАНИЯ КЪМ АВТОРИТЕ

Ръкописи:

Приемат се материали, които не са публикувани (или дадени за печат) в друго издание.

Като ежегодно списание срокът за премане на ститии за предстоящ брой е до 31 май.

Публикациите трябва да съдържат: **заглавие, автор/и, афилиация (на български и на английски), ключови думи (на английски), текст, списък с цитираната литература, илюстрации, опис на илюстрациите (на български или на английски), резюме (на български или на английски).** Стремежът ни е да поддържаме двуезичен стандарт – приемат се статии на български и на английски език, като всеки от публикуваните материали трябва да бъде придружен от резюме на езика алтернативен на основния език на статията. Например, ако основният текст е на български език– абстрактът, резюмето и ключовите думи и трябвало да са на английски език.

Илюстрации:

1. Чертежите и рисунките ще са в текстово тяло и трябва да бъдат съобразени с наборно поле (120×200 мм).

2. Снимки: Изискват се високо качествени цветни изображения. Посочват се номера на образа и ориентацията му, ако има нужда. Образите трябва да бъдат с реална (оптическа) резолюция не по-малка от 300 точки на инч (300 dpi). Приемат се само следните файлови формати за образите: .jpg, .tif, .eps, .psd.

NUMISMATICS, SIGILLIOGRAHY AND EPIGRAPHY is open - access online and print journal rigorously published by NAIM – BAS annually. Each article is double blind peer-reviewed. Each of the volumes is dedicated to scientific articles and contributions about coins, coin hoards, seals, coin-like and epigraphic artifacts from the depots of public and private collections in Bulgaria and abroad, as well as from archaeological excavations. The journal pages are available also for thematic, debatable and discussion works in the field of Numismatics, Sphragistics and Epigraphy from different historic periods, and their place in the field of archaeology and written sources.High-standard editorial control in the selection and preparation of publications is guaranteed by our editorial procedure – papers are peer-reviewed by specialists, well-acquainted with the discussed topics.Our goal is to maintain a bilingual standard – papers in Bulgarian and in English are accepted and each of the published materials should be accompanied by a summary in the language alternative to the main language of the article.

NOTES FOR CONTRIBUTORS

Manuscripts:

We accept works that have not been published or given to print to another edition.

As an annual journal our submission schedule is 31st May.

Each of the published articles should be including**: an title, author(s), affiliation (in Bulgarian and English), keywords (in English), text, list of cited literature, illustrations, list of illustrations (in Bulgarian or English), abstract (in Bulgarian or English). All papers go through a blind peer-review process.**

Style:

Please, follow these notes: (i) Use British-English spelling. For the spelling of ancient places, ancient authors, gods, heroes, etc., follow The Oxford Classical Dictionary (2nd or 3rd edition).

Illustrations:

1. All the plans and drawings are inserted into the text and should fit the margins of 120×200 mm.

2. Photographs: High-quality color images are required. Indicate the image number and orientation, if necessary. Images must have a real (optical) resolution of at least 300 dots per inch (300 dpi). Only the following file formats are accepted for images: .jpg, .tif, .eps, .psd

СЪДЪРЖАНИЕ
CONTENTS

НУМИЗМАТИКА
NUMISMATICS

Методи МАНОВ 1
Нови тетрадрахми на Аполония Понтика с имена на непознати магистрати
Metodi MANOV
New Tetradrachms of Apollonia Pontica with Names of Unknown Magistrates

Върбин ВЪРБАНОВ 15
Имитации на сребърни монети на Филип III Аридей от фонда на НАИМ – БАН
Varbin VARBANOV
Imitations of Silver Coins of Philip III Arrhidaeus from the NAIM – BAS Fund

Gabriel Mircea TALMAȚCHI 31
The Fate of the Archaeological Artifacts from Underwater Research in Romania in the Third Quarter of the 20th Century: A Possible Coin Hoard from Callatis and its Historical Significance
Габриел Мирча ТАЛМАЦКИ
Съдбата на археологическите артефакти от подводни археологически проучвания в Румъния през третата етвърт на XX век: едно възможно монетно съкровище от Калатис и неговото историческо значение

Kalin CHAKAROV 49
A Recently Archaeologically Excavated 3rd Century *Denarii* Coin Hoard from Pavlikeni, North Bulgaria (Ancient Lower Moesia)
Калин ЧАКЪРОВ
Новооткрита находка от денарии от III век от археологически разкопки в гр. Павликени, Северна България (Антична Долна Мизия)

Светлана ГАНЧЕВА 73
Липсващата част от една монетна находка, открита в Силистра
Svetlana GANCHEVA
The Missing Part of A Coin Hoard Discovered in Silistra

Николай ДИМИТРОВ 87
Римски и късноантични монети от крепост Боженишки Урвич
Nikolay DIMITROV
Roman and Late Antique Coins from the Bozhenishki Urvich Fortress

Владимир ОВЧАРОВ 123
Неописан монограм, гравиран върху медни монети на Цар Йоан Срацимир (1352/55–1396) от вариант на тип VII По К. Дочев, 2009
Vladimir OVCHAROV
An Undescribed Monogram Engraved on Copper Coins of Tsar John Sratsimir (1352/55 – 1396) of a Variant of Type VII after K. Dochev, 2009

Тенчо ПОПОВ 129
Византийски нискотегловни сребърни монети от 70-те и 80-те години на XIV в. във Византия
Tencho POPOV
Byzantine Low-Weight Silver Coins from the 70s and 80s of the 14th Century

Владимир ПЕНЧЕВ 143
Средновековни монети на унгарски крале от фонда на Националния исторически музей – София
Vladimir PENCHEV
Medieval Coins of Hungarian Kings from the Fund of the National History Museum – Sofia

Владимир ПЕНЧЕВ 155
Колективна находка с билонови полски и пруски монети с номинална стойност от 18 гроша от петдесетте години на XVIII век, намерена в Хасково
Vladimir PENCHEV
Coin Hoard of Billon Polish and Prussian Coins with a Nominal Value of 18 Groschen, from The Fifties of the 18th Century, Found in Haskovo

Христо КУЗОВ, Невян МИТЕВ 163
Османски монети, открити при археологически теренни проучвания в тр. Девня
Christo KOUZOV, Nevyan MITEV
Ottoman Coins Discovered During Archaeological Field Research in the Town of Devnya

Николай МАРКОВ 173
За монетното название „бодка“
Nikolay MARKOV
About the Coin Name “Bodka”

СФРАГИСТИКА
SIGILLIOGRAPHY

Sergey TORBATOV 187
Lead Trade Sealings from *Anchialus*
Сергей ТОРБАТОВ
Оловни търговски пломби от Анхиало

Kalin CHAKAROV 213
Roman and Late Roman Lead Tesserae from *Nicopolis ad Istrum*
Калин ЧАКЪРОВ
Римски и късноримски оловни тесери от Никополис Ад Иструм

Oleg ALEXANDROV, Simeon STANCHEV 243
Lead Commercial Sealing from *Kovachevsko Kale*
Олег АЛЕКСАНДРОВ, Симеон СТАНЧЕВ
Оловна търговска пломба от „Ковачевско Кале“

Владимир ПЕНЧЕВ 251
Два византийски моливдовула и една номизма хистаменон, произхождащи от околностите на Велики Преслав
Vladimir PENCHEV
Two Byzantine *Molybdobullae* and One *Nomisma Histamenon*, Originating from the Vicinity of Veliki Preslav

Женя ЖЕКОВА, Андрей АЛАДЖОВ, Станимир СТОЙЧЕВ 261
Печат на Петър, велик куратор на архонта на България от околностите на Плиска
Zhenya ZHEKOVA, Andrey ALADZHOV, Stanimir STOYCHEV
Lead Seal of Peter, Megas Kourator of the Archon of Bulgaria from the Vicinities of Pliska

ЕПИГРАФИКА
EPIGRAPHY

Ася ЕНГОВАТОВА, Александър АВДЕЕВ 283
Гробът на Иван Андреевич Бутурлин в Троице-Сергиевата лавра: към въпроса за датата на екзекуцията и посмъртната съдба на изпадналия в немилост
Asya ENGOVATOVA, Alexander AVDEEV
Burial of Ivan Andreevich Buturlin in the Trinity-Sergius Lavra: Towards the Question of the Date of Execution and the Posthumous Fate of the Disgraced Man

РАЗНИ
VARIA

Милияна КАЙМАКАМОВА 297
Нов приносен труд за историята на средновековна София (IV – XIV век): Дочка Владимирова- Аладжова. Сердика през VI – VII век. Парично обращение, тежести, печати. – разкопки и проучвания, 47. София, 2022 г. ISSN 2683-0833 (online); ISSN 0205-0722 (print); ISBN 978-619-254-011-1 (print); ISBN 978-619-254-012-8 (online), София 2022

LEAD COMMERCIAL SEALING FROM *KOVACHEVSKO KALE*

Oleg ALEXANDROV*, Simeon STANCHEV**

**University of Veliko Tarnovo „St. Cyril and St. Methodius", 2 T. Tarnovski Str., 5000 Veliko Tarnovo, Bulgaria; oleg_alexandrov@abv.bg*
***Historical Museum – Popovo, 97 Bulgaria Blvd., 7800 Popovo, Bulgaria; simeon.stanchev94@gmail.com*

ABSTRACT

As a result of the three-month campaign in 2021, an early Christian basilica was discovered at the *Kovachevsko kale* fortress. It was built in the eastern part of the late Roman *balneum*, dated shortly after the Gothic Wars of Valens. During the excavation of *via sagularis* (between the fortress wall and the basilica) seven coins (dated from the second half of the 4th and the beginning of the 5th century), iron ring, small bronze chain and one lead sealing were found in proximity. The lead sealing is in the shape of a truncated cone with a diametre of 11 – 13 mm. A three-line inscription in Greek is preserved on the obverse: *ΣΕΒ/ΑΣ[...]/Ν*. Cities called Sebastón/Sebastopolis are known from throughout the Roman Empire, but our focus is mainly on the cities of the Late Antiquity period in Asia Minor, which were major producers and exporters of various goods.

A complete coincidence in terms of the period and other features is found with Elaiussa Sebaste (*Ἐλαιοῦσα Σεβαστή*), also called *Σεβαστηνῶν πόλις* or simply *Σεβαστῶν*. The peak of the city's economic development is recorded at the very end of the 4th to 7th centuries, focusing on the production of wine, olive oil and glassware. These data testify to the arrival of goods (probably through intermediaries) from the significant Mediterranean centre to the Late Roman fortress of *Kovachevsko kale* at the end of the 4th – first half of the 5th century.

Keywords: Late Antiquity, Elaiussa Sebaste, *Kovachevsko kale*, commercial sealing, trade links

The Late Roman fortress of *Kovachevsko kale* is located in present-day Northeastern Bulgaria, 6 km west of the town of Popovo, Targovishte district. It was built during the reign of Emperor Constantine I (306 – 337) on the important thoroughfare connecting the Roman and Late Roman cities of *Nicopolis ad Istrum* and *Marcianopolis*. The fortified area is 4 ha.

https://doi.org/10.53250/nse21.243-250

The fortification system is of impressive dimensions: the perimeter of the fortress walls (with a thickness of 3.20 m and an assumed height of over 12 m) is 1 km (of which 220 m have been excavated); 17 towers (of which 5 excavated); two main gates (of which the Western Gate has been completely explored).

Since 2014, large-scale research has been carried out inside the fortress. In the period 2014 – 2016, a huge *horreum* (with dimensions 24 x 53 m and an area of 1200 sq. m) was partially uncovered. The *horreum* functioned as intended in the second and third quarter of the 4th century (Alexandrov 2017, 11 – 78). In the period 2017 – 2019, a synchronous Late Roman complex with a *balneum* (covering an entire *insula* of 500 sq. m) was excavated (Alexandrov 2019, 7 – 71).

As a result of the three-month campaign in 2021, it was established that by the end of the 4th century the east part of the complex with the *balneum* had been rebuilt into a three-aisled early Christian basilica, which existed until the Hun invasions in the middle of the 5th century **(fig. 1)**. It largely repeats the easternmost parts of the Late Roman *balneum*. The early Christian church was built shortly after the end of the Gothic Wars and the pacification of the area in 382 during the reign of Emperor Theodosius I (379 – 395), as evidenced by the numismatic material found on and below the brick floor (Alexandrov 2023, 9 – 97).

After the complete uncovering of the *basilica*, the survey has been focused on excavating the street (*via sagularis*) north of the church and south of the fortress wall. The research of the street began in the 90s of the last century with the discovery of the northern fortress wall and the towers adjacent to it, but it was limited in the southern direction. When excavating the layer 0.10 m above the level of the ancient street (el. 221.70 m) in square III –14 **(fig. 2)**, several metal objects were found: 7 coins[1], a lead sealing[2], an iron ring[3] and a bronze chain[4]. All of them were found at the same level (with a difference of a few centimetres) and can certainly be attributed to the same context.

The lead sealing **(fig. 3)** is of particular interest. It has the shape of a truncated cone with diametre of 11 – 13 mm and height 5 mm. Its weight is 3.1 g. On the obverse, part of an inscription in Greek has been preserved – three lines, with the letters ΣΕΒ written on the first line, ΑΣ on the second, and N on the last. A very small hole is preserved in the middle of the seal, through a cord was passed for attachment.

This is most likely a trade sealing associated with a city named *Sebasta/ Sebastopolis*. From epigraphic and narrative sources, cities with this

[1] Field Inventory Number (FIN): 129, 130, 131, 137, 138, 139, 140
[2] FIN 187
[3] FIN 135
[4] FIN 136

Fig. 1. The early Christian *Basilica* at the end of the excavation in 2021 (aerial photo).
Обр. 1. Раннохристиянската базилика в края на проучванията през 2021 г. (поглед отгоре).

name are found throughout the Roman Empire[5]. But our attention has been directed to the prosperous cities of *Asia Minor* during this period, which were also the principal producers and exporters of various goods. Sealings from this region are often found within the province of *Moesia Secunda*[6].

In the second half of the 4th to the 7th centuries, almost all cities located along the Aegean coast flourished. This is the case with *Elaiussa Sebaste* (*Ἐλαιοῦσα Σεβαστή*), also named as *Σεβαστηνῶν πόλις* (Borgia 1999, 72, 77) or simply *Σεβαστῶν* (Borgia 2010, 144) on the preserved epigraphic monuments found near the port. The peak of the city's economic development was recorded from the very end of the 4th to the 7th centuries, focusing on the production of wine, olive oil (Baratta 1999, 129 – 141) and glass products (Gencler-Güray 2015, 230 – 234). Trade connections were also established between Elaiussa Sebaste and the North African parts of the empire (Kizilarslanoglu 2016, 84).

The coins discovered around the lead sealing **(Plate 1)** are mostly from the middle/second half of the 4th century and the beginning of the 5th

[5] A commercial lead sealing from *Transmarisca*, originating from the city of *Σεβέννυτος* in Egypt, was also recently published (Varbanov, Mitev 2021, 287 – 293).

[6] 59 lead trade sealings found at *Altinum*, *Cius*, *Durostorum*, *Halmyris*, *Ibida*, *Noviodunum*, *Sucidava* and *Tomis*, originating from 17 different cities located on the western coast of the Aegean Sea, have been published. All examined sealings are in Greek with two- and three-line inscriptions (Chiriac, Munteanu 2014, 299 – 330).

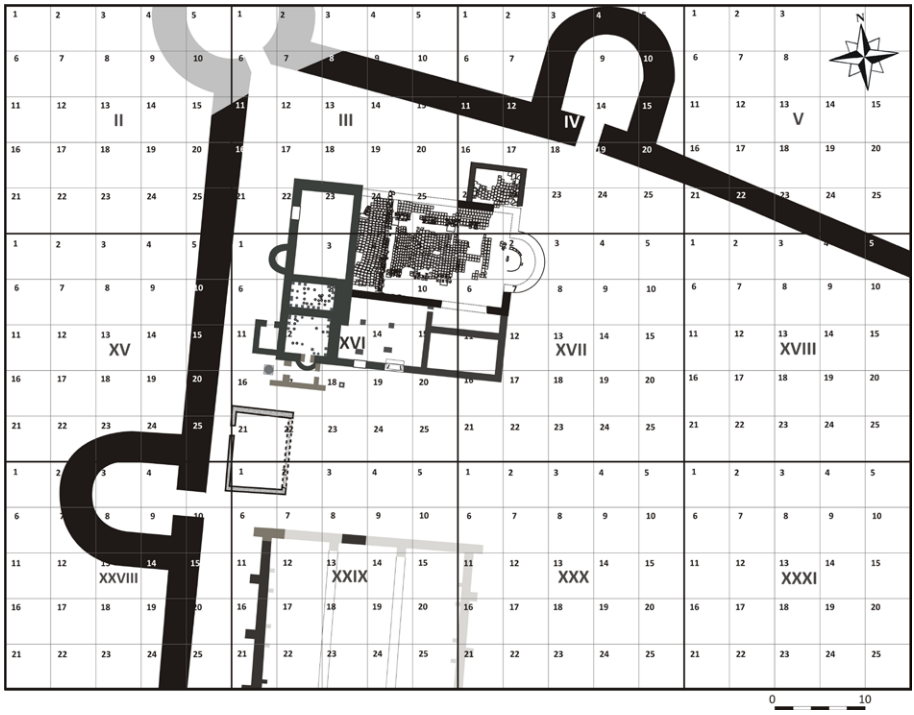

Fig. 2. The situation plan of the excavation in 2021.
Обр. 2. Ситуационен план на проучванията през 2021 г.

Fig. 3. Lead sealing with an inscription from the excavation of *Kovachevsko kale* in 2021.
Обр. 3. Оловна търговска пломба с надпис от разкопките на „Ковачевско кале“ през 2021 г.

century (the latter dating to the reign of Emperor Theodosius II, see the Catalogue), when the city in *Asia Minor* also experienced its economic peak. It is difficult to say what goods the newly discovered seal was used for, but it indicates the presence of goods originating from this significant Mediterranean centre (through a network of trade connections) in the Late Roman fortress *Kovachevsko kale*.

CATALOGUE OF THE COINS (Plate 1/Табло 1).

1. Uncertain Emperor (Constantine Dynasty)
O: [DN] CONST[AN…P]F AV[G] (badly damaged legend)/Pearl diademed, draped, cuirassed bust right.
R: [FEL TEMP RE-PARATIO]/Soldier spearing fallen horseman.
Unclear mintmark, 348 – 361 AD.
Æ, 4.72 g, 21 – 23 mm
FIN 129/13.09.2021, sq. III – 14, N – 2.00 m, E – 4.50 m, el. 221.70 m (above a via sagularis south of the northern fortress wall).

2. Constantine I (Commemorative)
O: [DN CONSTANTI]NVS PF AVGG/Veiled bust right
R: VN-MR/Constantine shrouded, standing front, looking right.
Unclear mintmark, 347 – 348 AD.
Æ, 1.73 g, 14 mm
FIN 130/13.09.2021, sq. III – 14, N – 1.80 m, E – 4.20 m, el. 221.70 m (above a via sagularis south of the northern fortress wall).

3. Uncertain Emperor (Constantine Dynasty)
O: DN CON[…]/Bust right.
R: VOT/XX/MVLT/XXX/Four-line inscription in wreath.
Unclear mintmark, 347 – 348 AD.
Æ, 1.45 g, 14 – 15 mm
FIN 131/13.09.2021, sq. III – 14, N – 1.80 m, E – 4.00 m, el. 221.70 m (above a via sagularis south of the northern fortress wall).

4. Constantius II
O: [FL IV]L CONSTANTIVS NOB C/Laureate, draped, cuirassed bust right.
R: GLORIA EXERCITVS/Two helmeted soldiers standing facing each other, each holding a spear and a shield at their sides, two standards between them.
Mintmark: SMATZ
Antioch, 330 – 335 AD.
Æ, 1.85 g, 16 – 15 mm
RIC VIII 88
FIN 137/14.09.2021, sq. III – 14, N – 2.00 m, E – 3.80 m, el. 221.70 m (above a via sagularis south of the northern fortress wall).

5. Honorius
O: DN HONORI-VS [PF] AVG/Pearl diademed, draped, cuirassed bust right.
R: [VIR]TVS [EXERCITI]/Emperor standing left, head right, holding spear and resting left hand on shield, crowned by Victory, standing left at his side.
Unclear mintmark, 395 – 401 AD.
Æ, 2.18 g, 17 – 18 mm

FIN 138/14.09.2021, sq. III – 14, N – 2.00 m, E – 3.60 m, el. 221.70 m (above a via sagularis south of the northern fortress wall).

6. Theodosius II
O: [DN THE]ODO-SIVS PF [AVG]/Pearl diademed, draped, cuirassed bust right.
R: Cross in wreath.
Unclear mintmark, 425 – 435 AD.
Æ; 12 – 11 mm; 1.06 g
FIN 139/14.09.2021, sq. III – 14, N – 2.00 m, E – 3.50 m, el. 221.70 m (above a via sagularis south of the northern fortress wall).

7. Theodosius II
O: Completely defaced obverse.
R: Cross in wreath.
Unclear mintmark, 425 – 435 AD.
Æ; 10 – 11 mm, 0.55 g
FIN 140/14.09.2021, sq. III – 14, N – 2.00 m, E – 4.40 m, el. 221.70 m (above a via sagularis south of the northern fortress wall).

REFERENCES / ЦИТИРАНА ЛИТЕРАТУРА:

Александров 2017: О. Александров. Археологически проучвания на хореум в късноримския кастел „Ковачевско кале“. – В: О. Александров (ред.). Късноримският кастел „Ковачевско кале“ и българските земи през IV – VI век, т. 1. Велико Търново, 2017, 11 – 78 [Aleksandrov 2017: O. Aleksandrov. Arheologicheski prouchvaniya na horeum v kasnorimskiya kastel „Kovachevsko kale“. – V: O. Aleksandrov (red.). Kasnorimskiyat kastel „Kovachevsko kale“ i balgarskite zemi prez IV – VI vek, t. 1. Veliko Tarnovo, 2017, 11 – 78].

Александров 2019: О. Александров. Археологически проучвания на балнеум в късноримския кастел „Ковачевско кале“. – В: О. Александров (ред.). Късноримският кастел „Ковачевско кале“ и българските земи през IV – VI век, т. 2. Велико Търново, 2019, 7 – 71 [Aleksandrov 2019: O. Aleksandrov. Arheologicheski prouchvaniya na balneum v kasnorimskiya kastel „Kovachevsko kale“. – V: O. Aleksandrov (red.). Kasnorimskiyat kastel „Kovachevsko kale“ i balgarskite zemi prez IV – VI vek, t. 2. Veliko Tarnovo, 2019, 7 – 71].

Александров 2023: О. Александров. Археологически проучвания на две базилики в късноримския кастел „Ковачевско кале“. – В: О. Александров (ред.). Късноримският кастел „Ковачевско кале“ и българските земи през IV – VI век, т. 3. Варна, 2023, 9 – 97 [Aleksandrov 2023: O. Aleksandrov. Arheologicheski prouchvaniya na dve baziliki v kasnorimskiya kastel „Kovachevsko kale“. – V: O. Aleksandrov (red.). Kasnorimskiyat kastel „Kovachevsko kale“ i balgarskite zemi prez IV – VI vek, t. 3. Varna, 2023, 9 – 97].

Върбанов, Митев 2021: В. Върбанов, Г. Митев. Късноримска оловна търговска пломба от Трансмариска – Известия на регионален исторически музей – Разград, III, 2021, 287 – 293 [Varbanov, Mitev 2021: V. Varbanov, G. Mitev. Kasnorimska olovna targovska plomba ot Transmariska. – Izvestiya na regionalen istoricheski muzey – Razgrad, III, 2021, 287 – 293].

Baratta 1999: G. Baratta. Gli impianti di produzione. – In: Elaiussa Sebaste, I. Campagne di scavo 1995 – 1997. Roma, 1999, 129 – 141.

Borgia 1999: E. Borgia. Catalogo delle iscrizioni. – In: Elaiussa Sebaste, I. Campagne di scavo 1995 – 1997. Roma, 1999, 63 – 82.

Borgia 2010: E. Borgia. Le iscrizioni. – In: Elaiussa Sebaste, III. L`agora Romana.

Istanbul, 2010, 141 – 163.

Chiriac, Munteanu 2014: C. Chiriac, L. Munteanu. Trade Connections between Asia Minor and the Western Pontic Area in the 4th century CE. Some Sphragistic Considerations. – In: V. Cojocaru, A. Coşkun, M. Dana (eds.). Interconnectivity in the Mediterranean and Pontic World during the Hellenistic and Roman Periods. Cluj-Napoca, 2014, 299 – 330.

Gencler-Güray 2017: C. Gencler-Güray. Recent Glass Finds from Elaiussa Sebaste in Cilicia. – In: Annales du 20e congrès de l'Association Internationale pour l'Histoire du Verre. Fribourg-Romont 2017, 230 – 234.

Kızılarslanoğlu 2016: A. Kızılarslanoğlu. Elaiussa Sebaste as a Port City in East Mediterranean Region and its Trade Relations with Africa. – In: 10th International Congress on the Archaeology of the Ancient Near East. Abstract Booklet. Vienna, 2016, 86.

ОЛОВНА ТЪРГОВСКА ПЛОМБА ОТ „КОВАЧЕВСКО КАЛЕ“

Олег АЛЕКСАНДРОВ, Симеон СТАНЧЕВ

РЕЗЮМЕ

В резултат на тримесечната кампания през 2021 г. в крепостта „Ковачевско кале“ бе напълно разкрита раннохристиянска базилика **(обр. 1)**. Издигната е в източната част на комплекса с балнеума **(обр. 2)** скоро след готските войни на император Валенс от 376 – 378 г. По време на разкопките на пространството между крепостната стена и базиликата (*via sagularis*) бяха открити седем монети, датирани във втората половина на IV – началото на V в. **(Табло 1)**, железен пръстен, малка бронзова верижка и една оловна търговска пломба. Оловната търговска пломба е с форма на пресечен конус с диаметър 11 – 13 мм **(обр. 3)**. На лицевата страна е запазен триредов надпис на гръцки език – ΣΕΒ/ΑΣ[…]/N. Градове, наречени Себастон/Себастополис, са известни от цялата Римска империя, но фокусът ни е основно върху градовете от периода на Късната античност в Мала Азия, които са основни производители и износители на различни стоки. Пълно съвпадение по отношение на периода и други особености се открива с Елеуса Себасте (*Ἐλαιοῦσα Σεβαστή*), наричана още *Σεβαστηνῶν πόλις* или просто *Σεβαστῶν*. Върхът на икономическото развитие на града е регистриран в самия край на IV до VII в., като се фокусира върху производството на вино, зехтин и стъкларски изделия. Тези данни свидетелстват за достигането на стоки (вероятно чрез посредничество) от значимия средиземноморски център в къснoримската крепост „Ковачевско кале“ в края на IV – първата половина на V в.

Plate 1. Coins found near the commercial sealing.
Табло 1. Монети, открити в близост до търговската пломба.